

Pavel MAREK – Anna NOVÁKOVÁ (eds.), *Karel Bonaventura Buquoy a jeho doba*, České Budějovice, Bohumír Němec – Veduta 2022, 268 s. ISBN 978-80-88030-68-3

Pozoruhodná a již předem řečeno skutečně zdařilá kolektivní monografie je výsledkem práce vědeckého týmu pod vedením Pavla Marka (s názvem Diplomacie a komunikační sítě na habsburských dvorech v raném novověku). Kniha obsahuje zpracování řady zajímavých témat, která jsou více či méně spojena s osobností císařského generála a významného protagonisty událostí spojených s českým stavovským povstáním a zejména s jeho porážkou. Název tvořený jménem a dovětkem „...a jeho doba“ připomíná názvy životopisů Albrechta z Valdštejna a Rudolfa II. od Josefa Janáčka a tak poněkud naznačuje, že by mohlo jít o Buquoyovu biografii. Takový předpoklad je ovšem mylný, o klasický životopis se nejedná, i když, jak uvidíme níže, toto dílo zahrnuje také biografické kapitoly. Knihu lze přesněji označit jako pojednání o době kolem porážky stavovského povstání spojené s působením hraběte Buquoye v posledních letech jeho života. Tehdy se velmi silně vepsal do dějin habsburské monarchie a samozřejmě také do dějin českých.

Autorský kolektiv, který tvoří celkem dvanáct historiček a historiků příslušejících jak do českého dějepisce, tak také do zahraničních historiografií, v knize podal velmi slušný výkon. Monografie, kterou uvozuje předmluva Pavla Marka, je rozdělena do dvou částí. První pod titulem „Třicetiletá válka – známá neznámá“ je tvořena pěti texty, které jsou věnované širšímu kontextu Buquoyovy vojenské kariéry. Tematiku otevírá rakouský historik Lothar Höbelt, pro něhož je tento válečný konflikt jedním z badatelských témat (mimo jiné je také autorem biografie Ferdinanda III.). Ve své kapitole v recenzované knize nastínil složitou mezinárodní situaci, v níž se odehrálo české stavovské povstání. Poukázal na problémy vedoucí k mezinárodní izolaci českých stavů, které vesměs povstalci vůbec nemohli ovlivnit. Tomáš Černušák se věnuje situaci po porážce povstání a seznamuje s akcí papeže Řehoře XV., jenž financoval nevelké vojsko. To mělo v letech 1621–1622 jednak vojensky podpořit Ferdinanda II. a jednak demonstrovat prestiž papeže a jeho rodu Ludovisi. Autor, který sleduje tuto papežskou iniciativu v kontextu předchozích vojenských aktivit svatopetrského stolce od 60. let 16. století, vylíčil podíl uvedeného vojska na obraně Moravy před Gáborem Bethlenem.

Jiný, a také velmi zajímavý zorný úhel při pohledu na první pobělohorská léta, nabízí Petr Vorel. Věnuje se příčinám zhroucení měnového systému v habsburské monarchii v roce 1623, tedy oné devalvaci měny, k níž došlo v důsledku silné inflace spojené s tzv. dlouhou mincí. Autor tuto událost zasazuje do dlouhodobého zápasu panovníků se stavy o finanční zdroje z Čech, který započal již stavovskou daňovou reformou v roce 1615. Pod tímto zorným úhlem nabývá inflace z 20. let 17. století charakter promyšlené a naplánované

akce, provedené ve prospěch panovníka. Vítězslav Prchal nabízí v rámci kapitoly o císařské armádě zasvěcený výklad věnovaný vytváření velitelského sboru. Seznamuje s významnými prameny k tomuto tématu a s jejich výpovědními schopnostmi a zabývá se možnostmi kariér mužů, kteří v roce 1618 vytvářeli důstojnický sbor. Poslední kapitola prvního oddílu knihy se od předchozích kvalitativně liší – zatímco v nich autoři přistupují k tématům z dějin třicetileté války problémově a nabízejí většinou nové a objevné pohledy, Jan Kilián v pojednání o českých zemích ve válečných letech 1621–1648 poskytuje pouze poměrně povrchní chronologický přehled obecně známých událostí.

Druhý oddíl recenzované monografie nese titul „Karel Bonaventura Buquoy v síti rodinných a klientských vztahů“. Téma otvírá příslušnice rodu, historička Margarete Buquoy, která se jeho dějinami zabývá dlouhodobě. Ve své kapitole přibližuje dějiny rodu Longuevalů, jejichž větví je hraběcí rod Buquoyů, od 11. do 16. století. Zaznamenává také vstup rodu do služeb Habsburků. Francouzský historik Olivier Chaline, u nás známý mimo jiné svým odborným zájmem o bělohorskou bitvu, sepsal stručný životopis hraběte Buquoye. Sleduje v něm úspěšnou vojenskou kariéru ambiciózního šlechtice ve službách arcivévody Albrechta, císaře Matyáše a konečně i císaře Ferdinanda II. A to od jejích počátků až po generálovu smrt při obléhání Nových Zámků v roce 1621. Protějškem a doplňkem tohoto textu je kapitola od Vladimíra Hokra shrnující život Marie Magdaleny Byquoyové, která se po manželově smrti věnovala mimo jiné péči o buquoyovské rodové panství v jižních Čechách s centrem v Nových Hradech. Tomáš Sterneček zachytil ve svém textu výsek z dějin Českých Budějovic, které jako katolické město obsadil Buquoy s císařskou armádou, ubránil je při obléhání stavovskými povstalci a především v roce 1619 je užíval jako svou hlavní základnu.

Další kapitoly druhé části buquoyovské kolektivní monografie jsou zaměřeny na dvě jiné vojenské osobnosti. Životním osudům Martina de Hoeff Huerty se věnuje text Pavla Marka, který pohlédl na tohoto válečníka mimo jiné s ohledem na jeho tradiční demonizaci v dobových pramenech i v české historiografii. Ukázal, že kromě skutečné vojenské bezohlednosti se na tomto jeho obrazu podílela dobová protišpanělská propaganda. Anna Nováková, která je spolu s Pavlem Markem editorkou recenzované publikace, nastínila osudy dalšího španělského vojáka, Guillerma Verdugy, který je známý především svou účastí v bělohorské bitvě. Mimo jiné propojila historickou osobnost s jejím literárním obrazem u Svatopluka Čecha, který tohoto válečníka vyobrazil naprosto negativně zcela v intencích bělohorského mýtu 19. století. Poslední kapitola kolektivní monografie navazuje do jisté míry na předchozí pasáž. Je dílem Martina Zeleného, jenž se v mikrohistorické sondě zaměřil na problematiku pobělohorského konfiskátu – panství Mašfov v západních Čechách – z hlediska jeho nabyvatele, tedy v tomto případě Guillerma Verdugy.

Knih je kromě samozřejmých náležitostí vědecké literatury, tedy přiměřeného poznámkového aparátu umístěného za textem a vedle seznamu pramenů a literatury také opatřena částečným rodokmenem Buquoyů a Marie Magdaleny Biglia, stejně jako rejstříkem osobních jmen. Za uznání stojí pečlivě vybraná obrazová příloha sestávající z černobílých vyobrazení v textu a hnízdového soustředění kvalitních barevných obrázků.

Jak jsem již uvedl na počátku, knihu považuji za zdařilou. V řadě ohledů poskytuje neotřelé pohledy na dramatické období českých dějin, stejně jako na Karla Bonaveturu Buquoye i jeho další současníky. Za výrazné pozitivum předložené monografie považuji zasazení hlavní postavy do širokých rodových, vojenských, politických kontextů, a to vesměs ve velice kvalitním provedení. Pokud jde o její skladbu, v prvním oddílu věnovaném třicetileté válce bych očekával vedle příspěvků k dějinám vojenství a hospodářství také text k náboženské tematice, jež představovala významný faktor zasahující do válečného dění i do životů lidí na obou stranách konfliktu (takový text nemůže suplovat jinak zajímavý článek o papežském vojsku). Ve druhém oddílu tematicky vybočují z výkladu o Buquoyovi příspěvek o Huertovi a dvě kapitoly vážící se k Verdugovi. Tyto pasáže jsou sice vázány k buquoyovské tematice prostřednictvím vztahů protagonistů k tomuto generálovi (druhý oddíl knihy ostatně v názvu hovoří o klientských vztazích), nicméně dovedl bych si je stejně dobře představit v rámci samostatného oddílu knihy. Ale to je samozřejmě pohled z vnějšku, který nemůže vzít v potaz problémy, jež vznik knihy s takovýmto rozsáhlým autorským kolektivem nutně doprovázejí.

prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.

Historický ústav AV ČR, v. v. i.

mikulec@hiu.cas.cz